

ΤΑ ΑΝΘΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Αγγελική Αναστοπούλου,
(Γεν. Γραμματέας του ΔΣ του σωματείου)

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: © Σωματείο «ΑΝΘΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ»

Το μη κερδοσκοπικό σωματείο «Φίλοι Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής - ΑΝΘΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ» ιδρύθηκε το 2013. Η ανάγκη δημιουργίας του προέκυψε από τη διαπίστωση ότι η διάσωση και αξιοποίηση της παραδοσιακής τέχνης της πέτρας, με όλα τα υλικά και «άυλα» στοιχεία της, είναι απολύτως αναγκαία, αφού αποτελεί βασικό πυλώνα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Η παραδοσιακή τέχνη της πέτρας, που αποτυπώνεται στις επιμέρους «σχολές» μαστόρων της ελληνικής επικράτειας (Λαγκαδινών, Ηπειρωτών, Μακεδόνων κ.ά.) αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα έμπνευσης, καλλιτεχνικής έκφρασης, αφαιρετικής σκέψης και περιβαλλοντικής ευαισθησίας της λαϊκής δημιουργικότητας. Δημόσια και ιδιωτικά κτίσματα (εκκλησίες, σχολεία, αρχοντικά, γεφύρια, λιθόστρωτα κ.ά.), και διαμορφώσεις του φυσικού τοπίου (ξερολιθιές, αλώνια, πηγάδια, μύλοι, κρήνες,

κ.ά.) αποτελούν σημαντικά τοπίοσημα ενταγμένα με άριστο τρόπο στο φυσικό περιβάλλον τα οποία δημιουργούν δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών που συμβάλλουν στην αειφόρο ανάπτυξη του κάθε τόπου. Η ανασύσταση, προβολή και αξιοποίηση των «δρόμων της μαστορίας», ενταγμένων, όπου αυτό είναι εφικτό, σε ένα ευρύτερο δίκτυο πολιτιστικών διαδρομών, μπορεί να οδηγήσει σε μια νέα σχέση του σύγχρονου ανθρώπου με τον πολιτισμό της πέτρας. Η παραδοσιακή μας αρχιτεκτονική αντιπροσωπεύει ιδανικά την

αρμονική σχέση του φυσικού με το δομημένο περιβάλλον, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό, κυρίως στη σύγχρονη μεταβιομηχανική εποχή όπου η σχέση αυτή έχει σε μεγάλο βαθμό διαταραχθεί.

Τα Λαγκάδια Αρκαδίας αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα μαστοροχώρια της Ελλάδας. Για δύο ολόκληρους αιώνες (τέλη του 18ου έως τα μέσα του 20ού αιώνα) τα μπουλουόκια των Λαγκαδινών μαστόρων περιόδευσαν, κυρίως στην Πελοπόννησο αλλά και σε άλλα μέρη της νησιωτικής και ηπειρωτικής

Ελλάδας, κατασκευάζοντας δημόσια και ιδιωτικά κτίρια. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι περί τα μέσα του 19ου αιώνα το 70% περίπου του ανδρικού πληθυσμού των Λαγκαδίων ασκούσε το επάγγελμα του κτίστη. Σπουδαίοι Λαγκαδινοί λαϊκοί αρχιτέκτονες που αναδείχτηκαν εκείνη την εποχή κατασκεύασαν εξαιρετικά κτίσματα: Ο Αντώνιος Ρηγόπουλος το περίφημο Βουλευτικό στο Ναύπλιο, ο Αντώνιος Κάτσαινος το ιδιαίτερης τεχνικής δυσκολίας γεφύρι του Κούκου. Η λαγκαδινή τέχνη της πέτρας άνθησε μετά την Επανάσταση του 1821, όταν οι ανάγκες ανοικοδόμησης του νεοσύστατου νεοελληνικού κράτους ήταν τεράστιες. Εκκλησίες, γεφύρια, σχολεία, κρήνες, αρχοντικά εκείνης της εποχής και όχι μόνο, φέρουν ανεξίτηλα τα ίχνη αυτής της τέχνης. Αρκετά από αυτά έχουν χαρακτηριστεί μνημεία.

Η μεγάλη αστικοποίηση και η μεταστροφή των νέων σε μη χειρωνακτικές εργασίες οδήγησε σε μεγάλη μείωση του αριθμού των ατόμων που ασχολούνται με παραδοσιακά επαγγέλματα. Ιδιαίτερα οι τεχνίτες με εμπειρία στην τέχνη της πέτρας που δραστηριοποιούνται σήμερα είναι λίγοι και πολλές φορές οι όποιες αποκαταστάσεις παραδοσιακών δημόσιων ή ιδιωτικών κτισμάτων, ή και νέες κατασκευές από πέτρα, δεν έχουν την κατάλληλη τεχνική και αισθητική. Το γεγονός αυτό πολλές φορές υποβαθμίζει το περιβάλλον εντός ή εκτός οικισμών, πολλοί από τους οποίους έχουν χαρακτηριστεί παραδοσιακοί.

Βασικός σκοπός του σωματείου «ΑΝΘΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ» είναι η διάσωση, προστασία και αξιοποίηση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της λαγκαδινής τέχνης της πέτρας. Η τελευταία έχει ενταχθεί στο Εθνικό

Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας από το 2017 με πρωτοβουλία των «ΑΝΘΕΩΝ».

Στα δέκα χρόνια της παρουσίας τους, τα «ΑΝΘΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ» παρουσιάζουν αξιόλογη, πολυποίκιλη και πλούσια δράση. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται:

- Η συλλογή σημαντικών τεκμηρίων της λαγκαδινής τέχνης της πέτρας (συνεντεύξεις παλιών μαστόρων με βάση προτυποποιημένο ερωτηματολόγιο, συμφωνητικά, ημερολόγια, φωτογραφίες, δημοσιεύματα, εργαλεία, κ.ά.).
- Η ψηφιοποίηση του πάσης φύσεως αρχειακού υλικού που έχει συλλεχθεί καθώς και αυτού που θα συλλεχθεί στο μέλλον. Το πρόγραμμα αυτό βρίσκεται σε φάση υλοποίησης. Στόχος της όλης προσπάθειας είναι να προκύψει ένα έργο ολοκληρωμένης διαχείρισης και προβολής του περιεχομένου της υλικής και άυλης

πολιτιστικής κληρονομιάς της Λαγκαδινής τέχνης της πέτρας.

- Η οργάνωση εκπαιδευτικών Εργαστηρίων που περιλαμβάνουν πρακτική άσκηση και θεωρητικά σεμινάρια στα οποία εκπαιδευτές είναι έμπειροι ντόπιοι μαστόροι αλλά και μαστόροι από άλλες περιοχές (Ηπειρο, Μακεδονία) καθώς και καθηγητές ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όπως, για παράδειγμα, του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ). Τα Εργαστήρια πραγματοποιούνται κάθε χρόνο, στα Λαγκάδια Αρκαδίας με συμμετοχή φοιτητών του ΕΜΠ –και άλλων Πολυτεχνικών Σχολών–, αρχιτεκτόνων, πολιτικών μηχανικών και τεχνιτών που θέλουν να εκπαιδευτούν στην παραδοσιακή τέχνη της πέτρας. Επίσης, οι ετήσιες γιορτές της παραδοσιακής τέχνης της πέτρας, στις οποίες εντάσσονται τα Εργαστήρια, περιλαμβάνουν και παράλληλες εκδηλώσεις

καλλιτεχνικού περιεχομένου που σχετίζονται με το αντικείμενο των εργαστηρίων (λογοτεχνία, θέατρο, εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής κ.ά.).

- Η προώθηση της δημιουργίας ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΑΣ στα Λαγκάδια Αρκαδίας. Για τον σκοπό αυτό αγοράστηκε το 2017, με συνεισφορά μελών και φίλων των «ΑΝΘΕΩΝ», παλιό αρχοντικό εντός του οικισμού των Λαγκαδίων το οποίο έχει χαρακτηριστεί νεότερο μνημείο και αποτελεί τυπικό δείγμα της παραδοσιακής αυτής τέχνης. Παρά τις όποιες δυσκολίες που προέκυψαν από την πανδημία, ολοκληρώθηκαν οι μελέτες αποκατάστασης του κτιρίου με σκοπό να αναζητηθεί χρηματοδότηση για την κατασκευή του συγκεκριμένου Κέντρου. Η ανάπτυξη του Κέντρου έχει σχεδιασθεί πάνω σε δύο πυλώνες: μουσειακό-εκθεσιακό και εκπαιδευτικό-ερευνητικό.
- Εκδόσεις σχετικές με την παραδοσιακή τέχνη της πέτρας. Η πρόσφατη έκδοση του λευκώματος Δια χειρός τέκτονος – Λιθανάγλυφα προεπαναστατικών εκκλησιών της Αρκαδίας, που εκδόθηκε το 2021, αποτελεί μια πολύ σημαντική παρακαταθήκη για την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας μας. Τα λιθανάγλυφα τριών σημαντικών προεπαναστατικών εκκλησιών-μνημείων της Αρκαδίας (Παμμεγίστων Ταξιαρχών, Τιμίου Προδρόμου Λαγκαδίων και Αγίου Γεωργίου Στεμνίσσας) αποτυπώνονται με εξαιρετικό φωτογραφικό τρόπο από τη φωτογράφο κ. Αγγελική Νικήτα και ερμηνεύονται διεξοδικά από την κ. Μαρία Τσούπη, διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Παράλληλα, βρίσκονται ήδη σε φάση υλοποίησης και άλλες εκδόσεις.
- Αποτυπώσεις μνημείων. Με δεδομένο ότι η γεωμετρική τεκμηρίωση, μέσω της αποτύπωσης, έχει πρωτεύοντα ρόλο στην προστασία των μνημείων, ολοκληρώθηκαν οι αποτυπώσεις σημαντικών μνημείων, ενώ παράλληλα σχεδιάζονται και άλλες.

Αντίγραφα των αποτυπώσεων έχουν παραδοθεί στις κατά τόπους Εφορείες Αρχαιοτήτων και στις Υπηρεσίες Νεοτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων του ΥΠΠΟΑ.

- Αιτήματα-ενέργειες για ανακήρυξη σημαντικών κτισμάτων παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, έργων Λαγκαδίων μαστόρων, ως μνημείων. Μέσω αυτής της διαδικασίας, τα κτίσματα αυτά, προστατεύονται από οποιαδήποτε άστοχη παρέμβαση, ενώ συμβάλλουν σημαντικά στο πολιτιστικό απόθεμα του κάθε τόπου.
- Αρχαιολογική έρευνα. Βρίσκεται σε φάση υλοποίησης η αναζήτηση τεκμηρίων σε Γενικά Αρχεία του Κράτους, και αλλού, τα οποία σχετίζονται με τη λαγκαδινή τέχνη της πέτρας.
- Εισηγήσεις-συμμετοχές σε ημερίδες, εργαστήρια, συνέδρια που αφορούν την ύλη πολιτιστική κληρονομιά και την τέχνη της πέτρας
- Ενέργειες για τη δημιουργία σχολών μαθητείας της παραδοσιακής τέχνης της πέτρας. Η ανάγκη να υπάρχουν εξειδικευμένοι και πιστοποιημένοι τεχνίτες της πέτρας, ικανοί να αποκαθιστούν με τη σωστή τεχνική παραδοσιακά κτίσματα που υπόκεινται στη φθορά του χρόνου, καθιστά αναγκαία τη λειτουργία αυτών των σχολών.
- Συνέργειες με άλλους φορείς, πανεπιστημιακά ιδρύματα, την τοπική αυτοδιοίκηση και το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα που αφορούν στην ύλη πολιτιστική κληρονομιά.

Η πολυδιάστατη προσέγγιση των «ΑΝΘΕΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ» στην κληρονομιά της παραδοσιακής τέχνης της πέτρας έχει ήδη αποδώσει καρπούς. Στόχος του σωματείου είναι, μεταξύ άλλων, να συμβάλλει σημαντικά στην αειφόρο και βιώσιμη ανάπτυξη με απόλυτο σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και στην πολιτισμική διαδρομή του κάθε τόπου.

Περισσότερες πληροφορίες:

www.anthitispetras.gr

Επικοινωνία στο: info@anthitispetras.gr